

Звіт
секції гуманітарних наук про науково-педагогічну діяльність
у 2015 р.
(відділення масової комунікації, педагогіки,
філології та мистецтвознавства)

Упродовж 2015 р. дійсні члени АНВОУ відділення *філології та мистецтвознавства* (кількісний склад відділення *філології та мистецтвознавства* на кінець року: дійсних членів – 36, почесні члени – 14) здійснювали таку роботу:

- в галузі навчальної та методичної діяльності – організаційно забезпечували функціонування відділення філології та мистецтвознавства;
- велику увагу приділяли патріотичному вихованню, впровадженню сучасних інтерактивних стратегій, спрямованих на розвиток критичного мислення студентів; здійснювали вироблення об'єктивних принципів планування різних видів діяльності за основним місцем роботи;
- забезпечували планування роботи, оновлення і написання нових робочих і типових програм із дисциплін за своїм фахом, надавали методичну і організаційну допомогу молодим ученим, викладачам кафедри.

Академіки відділення організовували та брали активну участь у Міжнародних форумах, зокрема Самохіна В.О. була головою двох, «Форум молодих англістів» і «Сучасна англістика: до 85-річчя кафедри англійської філології»; проводили Міжнародні, Всеукраїнські, регіональні і загально-університетські науково-практичні конференції з питань міжмовної взаємодії, методики лінгвістичних досліджень, проблем функціонуально-комунікативної лінгвістики, теорії дискурсу, авторського та музичного мистецтва (акад. Степаненко М.І., Шевчук С.В., Погребенник Ф.В., Дубина М.І., Корпанюк М.П., Кіраль С.С., Леута О.І., Мосенкіс Ю.Л., Руснак І.Є., Болдирев Р.В., Личковах В.А., Мірченко М.В., Самохіна В.О., Рубинський О.Ю., Міхільов О.Д., Шинкарук В.Д. і ін.). Акад. Степаненко М.І. - учасник міжнародного проекту «Цінності. Демократія. Освіта» (Швеція, Данія, Росія), також узяв участь у науково-методичному конгресі «Освіта для сучасності» (Україна-Польща).

Великий резонанс мала Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні й світі», яку провела разом з Академією наук вищої освіти України акад. Шевчук С.В., а брали в ній участь академіки Дубина М.І., Мосенкіс Ю.Л., Леута О.І., Погребенник В.Ф. За результатами цієї конференції видано фаховий збірник наукових праць і окремо студентський науковий довідник. Члени відділення підготували 10 кандидатів наук (Леута О.І., Погребенник В.Ф., Дубина М.І., Плющ М.Я., Степаненко М.І., Самохіна В.О., Руснак І.Є., Сокол О.В.,

Личковах В.А., Болдирєв Р.В., Мосенкіс Ю.Л.); захищена докторська дисертація з культурології, консультантом якої був акад. Личковах В.А.

Члени відділення брали активну участь в експертних комісіях Міністерства освіти і науки України (акад. Плющ М.Я., Степаненко М.Я., Шинкарук В.Д., Погребенник В.Ф., Кіраль С.С., Личковах В.А., Самохіна В.О.), працювали головами журі з проведення конкурсів (акад. Сокол О.В., Рубинський О.Ю., Міхільов О.Д., Леута О.І., Мосенкіс Ю.Л.), проводили заняття для викладачів-іноземців із Словаччини з української мови як іноземної (акад. Плющ М.Я.).

Упродовж звітнього року академіки відділення велику увагу приділяли засобам масової інформації, виступили на радіо, брали участь у телепередачах, друкували статті в газетах, часописах, присвячені функціонуванню української мови в Україні, науковим засадам організації навчання у контексті кредитної системи, методичним та психолого-педагогічним проблемам викладання іноземних мов, зокрема академіки Дубина М.І., Степаненко М.І., Погребенник В.Ф., Шевчук С.В., Міхільов О.Д., Рубинський О.Ю., Руснак І.Є., Корпанюк М.П., Личковах В.А.).

Як досвідчені педагоги вищої школи у звітньому році академіки відділення зреалізували свої фахові курси і видали їх як монографії: Степаненко М.І. Літературознавча Полтавщина. –Полтава: П.П. Шевченко, 2015. –668с.; Рубинський О.Ю. Харковский театр кукол: история, анализ традиций и школы(опыт исторической философии). – Харьков: Тим , 2015. – 512с. Підручники та навчальні посібники для вищих навчальних закладів, зокрема: Шевчук С.В. –2 підручники, 2 навчальні посібники; Самохіна В.О. – 1 навчальний посібник; Погребенник В.Ф. – 1 навчальний посібник; Рубинський О.Ю. – 1 навчальний посібник; Мосенкіс Ю.Л. – 2 навчальні посібники; Личковах В.А. – 1 підручник, 2 навчальні посібники; Кіраль С.С. і Леута О.І. – по 2 навчальні посібники.

Продуктивною і ґрунтовною була міжнародна діяльність членів відділення, зокрема: акад. Чирков О.С. уклав угоду про співпрацю з Сілезьким університетом в Катовицях (Польща), встановив контакти з Архівом Б.Брехта в Аугсбурзі (ФРН) та підготував до підписання угоду про наукову співпрацю з ним. За сприяння Брехтівського архіву Академії мистецтв (Берлін), культурного фонду "A und A", Гете-інституту та Посольства ФНР в Україні створено "Брехтівську наукову бібліотеку", яка налічує понад 1500 книг (текстів, монографій, всіх видань Брехта німецькою мовою). Чирков О.С. є також членом редколегії науково-культурологічного часопису "Епістема" (м. Краків, Польща).

Академік Личковах В.А. має наукові контакти і публікації в Лужицькій вищій гуманітарній школі (Польща), університеті м.Ретімні (о.Крит, Греція).

Академік Корпанюк М.П. індивідуально співпрацює з ученими-літературознавцями, філософами Італії, Польщі, Словаччини, Німеччини в галузі сквородинознавства.

За вагомий особистий внесок у розвиток освіти і науки України, багаторічну сумлінну працю, активну громадську діяльність члени відділення у звітному році **нагороджені**:

акад. Шевчук С.В. - Орденем княгині Ольги II ступеня та дипломом НПУ ім. М. Драгоманова III ступеня «Викладач року». Акад. Корпанюк М.П. нагороджений медаллю Михайла Сікорського – відзнакою Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Сковороди за багаторічну науково-освітню діяльність і досягнення в ній. Акад. Степаненко М.І. отримав Міжнародну премію Ліги українських меценатів імені Дмитра Нитченка. Акад. Рубинський О.Ю. нагороджений почесною грамотою Харківської обласної державної адміністрації та відзначений державною стипендією Президента України (2015-2017рр.).

Відділення **масової комунікації** за 2015 рік зреагувало на фактично пряму агресію Росії проти України, нехтування державою-агресором цивілізованих правових норм і міжнародних зобов'язань, загострення міжнародних відносин, що зумовлює необхідність осмислення і оцінки ролі та місця мас-медіа в умовах нових викликів, підвищенням вимог до якості журналістської роботи, адекватним реагуванням на інформаційні виклики. Інформаційне російсько-українське протистояння засвідчило відсутність національних механізмів протидії інформаційній агресії, невміння і неготовності українських ЗМК вести інформаційні та трансформаційні війни. Рівень інформаційно-пропагандистського впливу російських чинників обумовлений станом українського національного інформаційного простору, елементи якого впродовж останніх років свідомо маргіналізували, що проявилось у цільовому витісненні української складової в телерадіомовленні, падінні накладів українських друкованих видань, гальмуванні модернізації інформаційної сфери та привнесення в неї корупційних елементів, кінцевою метою чого, як бачиться, і було нищення в тім числі української видавничої справи та ефірного мовлення.

Трагічні події в Україні стали лакмусовим папірцем на фахову журналістську та інформаційну відповідність. Журналісти, більшість з яких уперше опинилися в умовах бойових дій та екстремальних ситуацій, засвідчили високий професіоналізм та мужність, відданість принципам правдивості слова, чесну громадянську й патріотичну позицію. Взірці справжньої професійності й звитяги стали сторінками сучасної історії української журналістики і, сподіваємось, будуть гідно оцінені суспільством.

Розуміючи ситуацію, академіки відділення масової комунікації зосередили всі свої зусилля на відбудові національного інформаційного простору. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційний простір. Українські реалії: випробування війною» проведеної за ініціативи академіків відділення спільно з НСЖУ, Інститутом журналістики КНУ ім. Т. Шевченка стали конкретним дороговказом цієї

роботи. В роботі конференції взяли участь як провідні науковці так і практики галузі з України, Болгарії, Азербайджану, Німеччини, США.

У листопаді 2015 року академіки відділення спільно з Вищою школою міжнародних відносин та суспільних комунікацій у м. Хелм, Поморською Академією в м. Слупськ (усі - Польща), Міжнародною організацією журналістів «4 влада» (Польща) провели у Хелмі дві міжнародні науково-практичні конференції: «Сучасні суспільні комунікації: проблеми, пріоритетита першочергові завдання в євроінтеграційних процесах» та «Інформаційний простір. Українські реалії: досвід трансформацій».

Академік В. Шпак брав участь у підготовці розділу інформаційної політики Щорічного послання Президента Верховній Раді.

Упродовж року академіки Відділення активно брали участь як у роботі Академії, так і безпосередньо в аудиторіях, виступали на конференціях, радіо і телебаченні, друкували матеріали на шпальтах газет, журналів та бюлетенів.

Відділення масової комунікації проводить систематичну організаційну, наукову, науково-методичну роботу щодо реалізації засад Болонського процесу, згуртуванню вчених вищої освіти в галузі викладання журналістських дисциплін, створення нових підручників, навчальних посібників, методичної літератури, навчання студентів-журналістів, підвищення кваліфікації кадрів засобів масової комунікації, координації університетської підготовки журналістських кадрів та інтеграції в європейську систему журналістських наукових шкіл.

Академіки відділення брали активну участь у реалізації нового Закону України «Про вищу освіту».

Акад. В.І. Шпак та член-кор. Юрій Бондар як члени редколегії та академіки відділення, як автори, забезпечили підготовку та видань з серії «Зірки української журналістики»: «Вогонь його серця. Спогади про Анатолія Москаленка», «Уроки Дмитра Прилюка», «Дистанція довжиною у життя. Спогад про Ігоря Заседу». Ю.Бондар на високому рівні провів круглий стіл «Молода журналістська зміна» у травні 2015 року в Інституті журналістики.

Продовжила роботу студентська редколегія з підготовки та випуску газети «Академія». Цього року здійснено два її випуски. Академіки відділення забезпечили також регулярний вихід «Науково-інформаційного вісника АН ВО України».

Академіками відділення упродовж року опубліковано 16 методичних статей, розроблено 32 тексти лекцій, 27 навчальних програм, 5 спецкурсів, 15 навчальних посібників, видано 10 монографій, серед них:

«Україна – Туреччина: історія, політика, економіка, право, дипломатія, культура» (К.: Український письменник, Дипломатична академія України, 2015. – 460 с.), «Україна – Туреччина: історія, політика, економіка, право, дипломатія, культура» (К. : Український письменник, Дипломатична академія України, 2015. – 560 с.) – Ю. Бондар;

Год Б.В. Дитячі ігри (від античності до початку ранньомодерного часу): монографія / Б.В. Год. – Полтава: Вид-во ПНПУ імені В.Г. Короленка, _____ 2015. – 182 с. – *Б. Год*;

Лизанчук В. В. ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО / Василь Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 184 с., Лизанчук В. В. ПСИХОЛОГІЯ МАС-МЕДІА : підручник / Василь Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 420 с. – *В. Лизанчук* .

Іван Перепеляк : Літературний портрет. 2-е вид., доп. / Ігор Михайлин. — Х. : Майдан, 2014. — 218 с. Надійшла в січні 2015 року., Про Шевченка і не тільки : Наукові розвідки, есеї. 2-е вид., доп. / Ігор Михайлин. — Х. : Майдан, 2015. — 298 с.— *І. Михайлин*,

Видавничий бізнес в умовах української державності : монографія / В.І. Шпак. – К.: ДП «Експрес-об'ява», 2015. – 392 с. – *Шпак В.І.*

Академіки відділення продовжили творчу співпрацю з журналами Інституту журналістики “Українське журналістикознавство”, “Інформаційне суспільство”, “Образ”, “Стиль і текст”; кафедрою радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка „Теле- та радіожурналістика”.

Акад. В.Д. Демченко продовжив керівництво редакційною колегією наукової збірки «Вісник ДНУ. Серія: Соціальні комунікації».

Дійсні члени відділення брали участь у наукових конференціях, симпозіумах, семінарах, круглих столах в Україні і за кордоном. Акад. В.І. Шпак брав участь в роботі секретаріату НСЖУ. Акад. В.Д. Демченко брав участь у роботі Державної комісії з розробки професійних (рівня компетентності) та освітніх стандартів зі спеціальності «Журналістика». Акад. І.В. Крупський активно працював у складі ДАК з журналістики при МОН України.

Активна громадянська позиція вирізняє, зокрема акад. В. В. Лизанчука. Він є головою комісії з дотримання законодавства про мови та державну символіку України у м. Львові, яка функціонує при Львівській облраді, членом ради Львівського об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Шевченка, членом правління товариства „Гуцульщина” у м. Львові та членом правління Львівського відділення КУІ.

Як голова Харківського історико-філологічного товариства І. Л. Михайлин організував і провів 6 засідань товариства.

Академіки Відділення активно виступають на всеукраїнських та місцевих телестудіях і радіоканалах з проблем духовного відродження та історичної пам'яті, засобів масової комунікації та видавництва на сучасному етапі державотворення тощо.

Академіки відділення попрацювали на засіданнях спеціалізованих учених радах, є експертами ВАКУ України. Вони беруть активну участь у редколегіях численних наукових вісників і збірників.

В Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка продовжується видання журналів “Українське журналістикознавство”, “Стиль і текст”, “Образ”, в яких систематично друкуються академіки відділення О.Я. Гоян,

В.Д. Демченко, І.Л. Михайлин, Ю.В. Бондар і ін. Члени Відділення масової комунікації продовжують творчо працювати в галузі журналістикознавства, теорії і практики видавничої справи і редагування, друкованих та електронних засобів масової комунікації.

Відділення педагогіки об'єднує 20 дійсних членів. За минулий рік вони продовжували досліджувати актуальні проблеми історії та теорії педагогіки, трансформаційні процеси, що відбуваються в освітній системі України, визначали ефективні форми та методи навчання і виховання підростаючого покоління. Багато уваги було приділено вихованню особистості студента, який має бути передусім патріотом України, й у той же час з повагою ставитися до інших народів. Важливе місце також займали проблеми вдосконалення системи вищої освіти в умовах входження України до європейського освітнього простору. Академіки відділення обговорювали також проблеми підготовки учнівської молоді до вступу у ВНЗ, зокрема, ефективність системи незалежного зовнішнього тестування в умовах значної їх диференціації. Вони пропонували обговорити гострі питання освітніх реформ на сторінках педагогічних видань та під час наукових конференцій.

Академік Т.В.Ладиченко досліджує проблеми методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін у вищих та середніх навчальних закладах. Під її керівництвом підготовано дві дисертації на здобуття ступеня кандидата педагогічних наук. Вона виступила на Міжнародній конференції «Вивчення проблем Голокосту під час Другої світової війни» у м.Чернівці за участю експертів з Польщі, США, Німеччини, брала участь у Міжнародному семінарі "Громадянська освіта в 21 столітті" (Київ) та у «Сьомих Драгоманівських читаннях». Ладиченко Т.В. є автором підручників «Історія України» та «Всесвітня історія» для 7-го класу, які вибороли призові місця у конкурсі підручників, опублікувала 4 статті і 2 методичних посібники.

Акад. В.К. Майборода, досліджуючи проблему підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в Україні, зокрема для спеціалізованих військових навчальних закладів, виступив на міжнародній і двох Усеукраїнських конференціях. Він видав навчальний посібник, прорецензовано 2 таких видання, опублікував 3 статті, працював членом редколегії трьох наукових часописів.

Акад. Ю.Д. Руденко досліджував основи сучасного українського виховання, шляхи і засоби героїко-патріотичного виховання учнівської і студентської молоді. Виступив на 1 Міжнародній, 2 Всеукраїнських і 4 університетських конференціях, прорецензував 2 навчально-методичних посібники, опонував на захистах докторської та кандидатської дисертацій.

Над дослідженням суспільно-гуманітарної компоненти у змісті фахової підготовки студентів-управлінців працював акад. С.Ф. Поважний. Досліджувались ціннісні орієнтації студентів, їх місце і роль в структурі особистості, запропоновано характеристику моделі особистості управлінця, удосконалено інструментарій дослідження особливості самосвідомості студентів. На основі матеріалів дослідження надруковано 5 статей. Академік

брав участь у роботі 5 Всеукраїнських і 2 Міжнародних конференцій, укладанні і виданні 2 наукових збірників.

Акад. О.Т.Шпак спрямував науково-педагогічну діяльність на вдосконалення викладання у вищій педагогічній школі. Зокрема, він підготував оновлену модель процесу економічної освіти учнівської молоді, яка пройшла експертизу і наукову апробацію в НПУ ім. М.П.Драгоманова та Дрогобицькому держпедуніверситеті ім. І.Я.Франка. Спільно з аспірантами він розробив модель економічної відповідальності і компетентності студентської молоді в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. О.Т.Шпак опублікував 2 навчальних посібники, 4 статті у фахових журналах, був опонентом і рецензентом двох докторських і кількох кандидатських дисертацій.

Акад. А.М. Угнівенко досліджував проблему удосконалення продукції тваринництва відповідно до вимог СОТ та ЄС в умовах України, виступив на Міжнародній конференції «Новітні технології скотарства у ХХІ ст.» та 2 семінарах Міністерства аграрної політики України.

Акад. Г.М. Сагач досліджувала проблеми розвитку риторики в умовах незалежної України. За звітний рік опублікувала 5 статей, виступила на обласних педагогічних читаннях «А.С. Макаренко – засновник новаторської педагогіки», 1 Всеукраїнській і 1 Міжнародній науковій конференції.

Активно попрацювала звітного року акад. Чепіль М.М. Вийшли друком її монографія «Педагогічні погляди та культурно-освітня діяльність Івана Филипчака» на 16 др. арк., навчальний посібник «Вища школа та Болонський процес» 5 збірників наукових праць за її редакцією, з них 3 закордоном, 5 публікацій у наукових виданнях, 5 наукових статей в Україні й 4 закордоном

(Польща, Білорусь). Окрім того, вчена виступила з доповідями на 10 наукових конференцій, у т.ч. у поблиському польському закордонні.

Враховуючи вищесказане, пропонуємо оцінити роботу відділень гуманітарної секції у 2015 р. як задовільну.

Віце-президент із гуманітарних наук
В.Ф.Погребенник